

RESMÎ BELGELERE ERİŞİME İLİŞKİN AVRUPA KONSEYİ SÖZLEŞMESİ

Çev.: Alper Can AYKAÇ*

Başlangıç

Avrupa Konseyi'nin üye devletleri ve diğer sözleşmeciler devletler

Avrupa Konseyi'nin hedefinin, kendi üyelerinin ortak mirası olan idealleri ve ilkeleri korumak ve gerçekleştirmek amacıyla, kendi üyeleri arasında daha büyük bir birliğe ulaşmak olduğunu düşünerek;

Özellikle, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 19. maddesini, İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'nin 6., 8. ve 10. maddelerini, Bilgiye Erişime, Karar-alma Sürecine Kamusal Katılıma ve Çevresel Sorunlarda Yargıya Erişime İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni (Aarthys, 25 Haziran 1998) ve 28 Ocak 1981 tarihli Kişisel Verilerin Kendiliğinden İşlenmesi bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'yi dikkate alarak;

29 Nisan 1982 tarihinde kabul edilen, bilgi edinme ve ifade özgürlüğüne ilişkin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Bildirgesi'nin yanı sıra, kamu kurumları tarafından tutulan bilgiye erişim hakkında R (81)19 No.lu; kamu organları tarafından tutulan kişisel bilgilerin üçüncü kişilere verilmesi hakkında R (91)10 No.lu; istatistiksel amaçla derlenen ve işlenen kişisel verilerin korunması ile ilgili R (97)18 No.lu; arşivlere erişime ilişkin Avrupa politikası hakkında R (2000)13 no.lu ve resmî belgelere erişim hakkında Rec (2002)2 No.lu Bakanlar Komitesi'nin üye devletlere tavsiyelerini de dikkate alarak;

Demokratik, çoğulcu toplumlarda kamu kurumlarının şeffaflığının önemini düşünerek;

Resmî belgelere erişim hakkının uygulamasının

* Av., Eskişehir Barosu

- i. halka yönelik bilginin kaynağını sağladığını
- ii. toplumsal devlet hakkında ve kamu kurumları hakkında halkın fikir edinmesini sağladığını
- iii. kamu kurumlarının bütünlük, verimlilik, etkililik ve sorumluluk düzeylerini yükselterek, kamu kurumlarının meşruiyetini arttırdığını düşünerek;

Böylece, tüm resmi belgelerin, ilke olarak, kamuya açık olduğunu ve yalnızca diğer hakların ve meşru çıkarların korunması nedeniyle gizli tutulabileceğini düşünerek;

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

I. BÖLÜM

1. Madde - Genel Hükümler

1. Burada belirlenen ilkeler, resmî belgelere erişim hakkını daha geniş bir biçimde tanıyan yerel yasalara ve yönetmeliklere ve uluslararası sözleşmelere halel getirmeksizin benimsenmelidir.

2. Bu Sözleşme’de geçen

a. i. “kamu kurumları” şu anlama gelir:

1. ulusal, bölgesel ve yöresel hükümet ve yönetim;
2. ulusal hukuka göre idarî işlevleri bulunan yasama organı ve yargısal kurumlar;
3. idarî yetkiye sahip gerçek ve tüzel kişiler.

ii. Tarafların her biri, imza tarihinde ya da onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdiî sırasında, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği’ne gönderilen bildirge ile, aşağıdakilerin bir ya da birkaçını içeren “kamu kurumları” tarifini bildirir:

2. diğer etkinlikleri ile ilgili olarak yasama organlarını;
3. diğer etkinlikleri ile ilgili olarak yargısal kurumları;
4. ulusal hukuka göre kamu işlevlerini yürüten ya da kamu kaynaklarını işleten gerçek ve tüzel kişileri.

b. “resmî belgeler” kamu kurumları tarafından herhangi bir biçimde kaydedilen, çizilen ya da alınan ve tutulan her tür bilgi anlamına gelir.

2. Madde – Resmî belgelere erişim hakkı

2. Tarafların her biri, herhangi bir temelde ayrımcılık yapmaksızın herkese, kamu kurumları tarafından tutulan bilgilere, istem üzerine, erişim hakkını sağlar.

3. Tarafların her biri, bu Sözleşme’de belirlenen resmî belgelere erişime ilişkin hükümleri kendi iç hukukunda yürürlüğe koymak için gerekli tedbirleri alır.

4. Bu tedbirler, en geç ilgili Taraf bakımından Sözleşme’nin yürürlüğe giriş tarihine kadar alınır.

3. Madde – Resmî belgelere erişimin olağan sınırları

2. Tarafların her biri, resmî belgelere erişim hakkını sınırlayabilir. Bu sınırlar, kanunda açıkça belirli, demokratik toplum için gerekli ve korunan amaçla orantılı olmalıdır:

- b. ulusal güvenlik, savunma ve uluslararası ilişkiler;
- c. kamu güvenliği;
- d. cezaî meselelerin önlenmesi, soruşturulması ya da kovuşturulması;
- e. disiplin soruşturmaları;
- f. kamu kurumlarınca yürütülen teftiş, denetim veya gözetim;
- g. mahremiyet ya da diğer meşru özel çıkarlar;
- h. ticarî ya da diğer ekonomik çıkarlar;
- i. Devlet’in ekonomik, parasal ve kur oranları politikaları;
- j. mahkeme işlemlerinde tarafların eşitliği ve adalet yönetiminin etkililiği;
- k. çevre; veya
- l. kamu kurumları bünyesinde ya da arasında bir meselenin incelenmesi hakkındaki müzakereler.

İlgili Devletler, imza tarihinde ya da onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdiî sırasında, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği’ne gönderilen bildirge ile hüküm süren Aile ve Hanedan ya da Devlet Başkanı ile iletişimin de olağan sınırlara dâhil edileceğini bildirebilir.

3. Resmî belgede bulunan bilginin açıklanması 1. fıkrada anılan çıkarların birine zarar verecek ya da vereceği muhtemel ise ve açıklanmasında daha üstün bir kamu çıkarı yok ise erişim reddedilebilir.

4. Taraflar, 1. fıkrada anılan sınırları aşan süre sınırlarının uygulanmayacağını göz önüne alırlar.

4. Madde - Resmî belgelere erişim istemi

1. Resmî belge için başvuran kişi, resmî belgeye erişmek için gerekçe vermeye zorlanamaz.

2. Taraflar, istemin işleme konması için kimliğin açıklanmasının gerekli olduğu durumlar dışında, başvuranlara gizli kalma hakkını verebilirler.

3. İstem usulleri istemin işleme konmasına esas teşkil eden gereklilikleri aşamaz.

5. Madde - Resmî belgelere erişim istemlerinin işleme konması

1. Kamu kurumu, istenen resmî belgeyi belirlemesi için başvurana makul ölçüde yardım eder.

2. Resmî bir belgeye erişim istemi ile, belgeyi bulunduran kamu kurumu ilgilenir. Eğer kamu kurumu istenen resmî belgeyi bulundurmuyorsa ya da bu istemi işleme koymaya yetkili değilse, olabildiğince, başvuruyu ya da başvurunu yetkili kamu kurumuna yönlendirir.

3. Resmî belgelere erişim istemleri eşit olarak ele alınır.

4. Resmî belgelere erişim istemi derhal ele alınır. Karar, olabildiğince erken ya da önceden belirlenen makul bir süre içerisinde alınır, iletilir ve uygulanır.

5. Resmî belgelere erişim istemi şu durumlarda reddedilebilir:

i. kamu kurumunun yardımına rağmen, istem, resmî belgeyi belirlemek için çok muğlaksa; ya da

ii. istem açıkça makul değilse.

6. Resmî belgeye erişim istemini tamamen ya da kısmen reddeden kamu kurumu, bu ret kararı için gerekçe gösterir. Başvuran, bu ret kararı için kamu kurumundan istem üzerine yazılı açıklama alma hakkına sahiptir.

6. Madde - Resmî belgelere erişim türleri

1. Resmî belgeye erişim kabul edildiğinde, başvuran aslını ya da kopyasını incelemek veya uygun olan istediği herhangi bir biçim ya da boyutta kopyasını almak konusunda, tercihin makul olmadığı durumlar dışında, seçme hakkına sahiptir.

2. Resmî belgedeki bilgilerin bazı bölümlerine sınırlamalar uygulanırsa bile, kamu kurumu belgenin içerdiği bilginin kalanına erişimi kabul eder. Atlanan her bilgi açıkça işaretlenmelidir. Ancak, belgenin kısmî hali yanıltıcı ya da anlamsız ise veya belgenin kalanının çıkarılması kurum için açıkça aşırı külfet yüklüyorsa, bu tür erişim reddedilebilir.

3. Kamu kurumu, başvuruları daha kolay erişilebilir seçimlik kaynaklara yönlendirerek, resmî belgeye erişim verebilir.

7. Madde - Resmî belgelere erişim harçları

1. Kamu kurumunun müstemilatında resmî belgelerin incelenmesi harçtan muaftır. Bu hüküm arşiv ya da müze tarafından sağlanan hizmetler için Tarafların harç belirlemesine engel olmaz.

2. Resmî belgenin kopyası için, makul ölçüde ve belgenin gerçek üretim ya da gönderim maliyetini aşmayacak bir ücret başvurandan alınabilir. Harç tarifesi yayımlanır.

8. Madde - Gözden geçirme usulü

1. Resmî belgeye erişim istemi açıkça ya da örtülü reddedilen başvuran, mahkeme ya da hukukça kurulmuş başka bir bağımsız ve tarafsız organ önünde gözden geçirme usulüne erişebilir.

2. Başvuran, kamu kurumu tarafından yapılan yeniden değerlendirilmeyi ya da 1. fıkraya doğrultusunda gözden geçirmeyi içeren, hızlı ve ucuz bir gözden geçirme usulüne erişebilir.

9. Madde - Tamamlayıcı tedbirler

Taraflar, resmî belgelere erişim hakkı ve bu hakkın nasıl uygulanabileceği hakkında halkı bilgilendirirler. Ayrıca şu tedbirleri de alırlar:

a. bu hakkın yerine getirilmesi bakımından kamu kurumlarını görevleri ve yetkileri konusunda eğitmek;

b. sorumlu oldukları konular ve etkinlikler hakkında bilgi sağlamak;

c. belgeleri kolayca erişilebilir hale getirmek için etkili olarak id-

re etmek;

d. belgelerin korunması ve imhası ile ilgili açık ve sabit kurallar uygulamak.

10. Madde - Kamu kurumlarının girişimi ile kamuya açılan belgeler

Kendi girişimi ile ve gerekli hallerde, kamu kurumu, kamu yönetiminin şeffaflığını ve verimliliğini yükseltmek çıkarını haiz resmî belgelerin kamuya açılması için ve genel çıkarlara ilişkin konularda halkın bilinçli katılımını teşvik etmek için gerekli tedbirleri alır.

II. BÖLÜM

11. Madde - Resmî Belgelere Erişim Uzmanlar Grubu

1. Resmî Belgelere Erişim Uzmanlar Grubu yılda en az bir kez Sözleşme'nin Taraflar'ca yürütülmesini izlemek amacıyla toplanarak:

a. Bu Sözleşme'de düzenlenen hükümlerin etkisini arttırmak için Taraflarca alınan hukuktaki ve uygulamadaki tedbirlerin yeterliliği hakkında rapor hazırlar;

b. i. Sözleşme'nin uygulamasından doğan herhangi bir sorun hakkında görüş sunar;

ii. herhangi bir sorunun belirlenmesi dâhil, bu Sözleşme'nin etkili olarak kullanımını ve yürütülmesini kolaylaştırmak ya da geliştirmek için teklifler sunar;

iii. önemli yasal, siyasal ya da teknolojik gelişmeler hakkında rapor hazırlar ve bilgi paylaşımını sağlar;

iv. bu Sözleşme'nin değiştirilmesi ile ilgili Taraflar Toplantısı'na teklif sunar;

v. 19. madde doğrultusunda hazırlanan bu Sözleşme'nin değiştirilmesi teklifi hakkında görüş belirtir.

2. Uzmanlar Grubu, sivil toplumdan bilgi ve görüş isteyebilir.

3. Uzmanlar Grubu, en az 10 ve en fazla 15 üyeden oluşur. Üyeler, Taraflar Toplantısı tarafından dört yıllık dönem için, bir kere yeniden seçilebilmek kaydıyla, Tarafların her birinin iki uzman önerdiği uzmanlar listesinden seçilirler. Bu listedekiler resmî belgelere erişim alanındaki yetkinlikleri en üst düzeyde tanınmış kişiler arasından belirlenir. Tarafların her birinin önerdiği listeden en fazla bir kişi seçile-

bilir.

4. Uzmanlar Grubu üyeleri kendi bireysel yeterliliklerine göre sıralanarak toplanırlar, kendi görevlerinin uygulanmasında bağımsız ve tarafsızdırlar ve hükümetlerden hiçbir talimat almazlar.

5. Uzmanlar Grubu üyelerinin seçim usulü, Sözleşmeciler Tarafının ortak rızası ve görüşü alındıktan sonra bu Sözleşme'nin yürürlüğe giriş tarihinden itibaren bir yıl içerisinde Bakanlar Komitesi tarafından belirlenir. Uzmanlar Grubu, kendi usul kurallarını belirler.

12. Madde - Taraflar Toplantısı

2. Taraflar Toplantısı, her Taraf'tan bir temsilcinin katılımından oluşur.

3. Taraflar Toplantısı şu amaçlarla düzenlenir:

b. Uzmanlar Grubu raporlarının, görüşlerinin ve tekliflerinin değerlendirilmesi;

c. Taraflara tekliflerin ve tavsiyelerin sunulması;

d. 19. madde doğrultusunda Sözleşme'nin değiştirilmesi tekliflerinin sunulması;

e. 19. madde doğrultusunda Sözleşme'nin değiştirilmesi teklifi hakkında görüş belirtilmesi.

4. Taraflar Toplantısı, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği tarafından, Sözleşme'nin yürürlüğe giriş tarihinden itibaren bir yıl içerisinde Uzmanlar Grubu üyelerinin seçilmesi amacıyla düzenlenir. Bu toplantı bunun ardından en az dört yılda bir ve Tarafların çoğunluğunun, Bakanlar Komitesi'nin ya da Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'nin istemi üzerine toplanır. Taraflar Toplantısı kendi usul kurallarını belirler.

5. Taraflar Toplantısı her toplantı sonrasında Bakanlar Komitesi'ne çalışma raporu sunar.

13. Madde - Sekretarya

Taraflar Toplantısı ve Uzmanlar Grubu'na bu Bölüm'den doğan görevlerini yerine getirmek konusunda Avrupa Konseyi Sekretaryası yardım eder.

14. Madde - Rapor hazırlama

1. Sözleşmeciler Taraf bakımından bu Sözleşme'nin yürürlüğe giriş tarihinden itibaren, bir yıl sonra Sözleşmeciler Taraf, Uzmanlar Grubu'na

bu Sözleşme hükümlerinin yürürlüğe girmesi için alınan yasamaya ilişkin ve diğer tedbirler hakkında tam bilgi içeren bir rapor sunar.

2. Tarafların her biri, bunun ardından, Taraflar Toplantısı'nın düzenlenmesinden önce Uzmanlar Grubu'na 1. fıkrada anılan bilginin güncel halini iletir.

3. Tarafların her biri, Uzmanlar Grubu'nun kendisinden istediği görevlerin yerine getirilmesi ile ilgili bilgiyi Uzmanlar Grubu'na iletir.

15. Madde - Yayımlama

Taraflarca Uzmanlar Grubuna sunulan raporlar, Uzmanlar Grubu'nun raporları, teklifleri ve görüşleri ve Taraflar Toplantısı'nın çalışma raporları yayımlanır.

III. BÖLÜM

16. Madde - İmza ve Sözleşme'nin yürürlüğe girmesi

1. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi üye Devletlerinin imzalarına açıktır.

2. Bu Sözleşme onay, kabul, ya da uygun bulmaya tabidir. Onay, katılma ya da uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne tevdi edilir.

3. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi'nin 10 üye Devletinin 2. fıkranın hükümlerine göre Sözleşme ile bağlı olma rızasını ifade ettikleri tarihten sonraki üç aylık dönemin bitimini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

4. Bağlı olma rızasını sonradan ifade eden İmzacı Devlet bakımından, Sözleşme 2. fıkranın hükümleri doğrultusunda Sözleşme ile bağlı olma rızasını ifade ettiği tarihten sonraki üç aylık dönemin bitimini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

17. Madde - Sözleşme'ye katılım

1. Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinin ardından, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Taraflar Toplantısı'na danıştıktan ve oybirliği ile rızalarını aldıktan sonra Avrupa Konseyi'ne üye olmayan herhangi bir Devlet'i ya da bir uluslararası örgütü bu Sözleşme'ye katılması için davet edebilir. Bu karar Avrupa Konseyi Statüsü'nün 20.d maddesinde öngörülen çoğunluk ve Bakanlar Komitesi'nde yer almaya yetkili Taraf temsilcilerinin oybirliği ile alınır.

2. Yukarıdaki 1. fıkra uyarınca Sözleşme'ye katılan herhangi bir Devlet ya da bir uluslararası örgüt bakımından, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne katılım belgesinin tevdi tarihinden sonraki üç aylık dönemin bitimini izleyen ayın ilk günü Sözleşme yürürlüğe girer.

18. Madde - Bölgesel uygulama

1. Herhangi bir Devlet, imza tarihinde veya onay, kabul, uygun bulma ya da katılma belgesinin tevdi tarihinde, Sözleşmenin uygulanacağı bölge veya bölgeleri belirtir

2. Herhangi bir Devlet, daha geç bir tarihte, Genel Sekreterlik'e göndereceği bir bildirge ile bu Sözleşme'nin uygulamasını uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğunu bildirmede belirttiği diğer bir bölgeyi de kapsayacak biçimde genişletebilir. Bu bölge bakımından, Genel Sekreterlik'e bu bildirgenin tebliğ tarihinden sonraki üç aylık dönemin bitimini izleyen ayın ilk günü Sözleşme yürürlüğe girer.

3. Yukarıdaki iki fıkra uyarınca yayınlanan herhangi bir bildirge, bu bildirmede belirlenen herhangi bir bölge bakımından Genel Sekreterlik'e gönderilen bildirim ile geri alınabilir. Bu geri alım, bildirim Genel Sekreterlik'e tebliğ tarihinden sonraki üç aylık dönemin bitimini izleyen ayın ilk günü geçerli olur.

19. Sözleşme'nin değiştirilmesi

1. Bu Sözleşme'nin değiştirilmesi herhangi bir Taraf, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Uzmanlar Grubu ya da Taraflar Toplantısı tarafından teklif edilebilir.

2. Herhangi bir değişiklik teklifi, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği tarafından Taraflara iletilir.

3. Herhangi bir değişikli teklifi, Uzmanlar Grubuna danıştıktan sonra, Bakanlar Komitesi'nin değişiklik teklifi hakkındaki görüşüne başvuracak olan Taraflar Toplantısı'na iletilir.

4. Bakanlar Komitesi, teklif edilen değişikliği ve Taraflar Toplantısı'nın sunduğu görüşü değerlendirir ve değişikliği uygun bulabilir.

5. 4. fıkra doğrultusunda Bakanlar Komitesi'nin uygun bulduğu değişiklik teklifinin metni, kabul için Taraflara gönderilir.

6. 4. fıkra doğrultusunda uygun bulunan herhangi bir değişiklik tüm Tarafların değişikliği kabul ettiğini Genel Sekreterlik'e bildirme-

sinden sonraki üç aylık dönemin bitimini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

20. Bildirgeler

Tarafların herhangi biri, imza tarihinde ya da onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi sırasında, 1. maddenin 2. fıkrası, 3. maddenin 2. fıkrası ve 18. maddede öngörülen bildirgelerin bir ya da birkaçını sunabilir. Bu bilgideki herhangi bir değişiklik olursa, durumu Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne bildirir.

21. Çıkma

1. Taraflardan herhangi biri, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne göndereceği bildirim ile, her zaman Sözleşmeden çıkabilir.

2. Bu çıkma, bildirim Genel Sekreterlik'e tebliğ tarihinden sonraki üç aylık dönemin bitimini izleyen ayın ilk gününde geçerlilik kazanır.

22. Bildirim

Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği, Avrupa Konseyi üye Devletlerine ve Sözleşme'ye katılan ya da katılmaya davet edilen herhangi bir Devlet'e ve uluslararası örgüte şunları bildirir:

- a. herhangi bir imzayı;
- b. onay, kabul, uygun bulma ya da katılma belgesinin tevdiini;
- c. 16. ve 17. maddeler doğrultusunda bu Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihleri;
- d. 1. maddenin 2. fıkrası, 3. maddenin 2. fıkrası ve 18. madde uyarınca gönderilen herhangi bir bildirgeyi;
- e. bu Sözleşme ile ilgili herhangi bir diğer işlemi, bildirimi ya da iletiyi.

Aşağıda imzası bulunanlar, usulüne uygun biçimde yetkilendirilmiş olarak, bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

18 Haziran 2009 tarihinde Tromsø'da eşit ölçüde geçerli olmak üzere İngilizce ve Fransızca olarak yazılan bu metinler, tek bir nüsha halinde Avrupa Konseyi arşivinde saklanır. Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği, Avrupa Konseyi'ne üye olan her devlete ve bu Sözleşmeye katılması için davet edilen herhangi bir Devlet'e ya da uluslararası örgüte onaylı birer örnek iletilir.

ABONET REKLAMI 2